

STORMMEEUWEN *LARUS CANUS* ETEN KLEINE ZEENAALDEN
SYGNATHUS ROSTELLATUS
 COMMON GULLS EAT NILSSON'S PIPEFISH

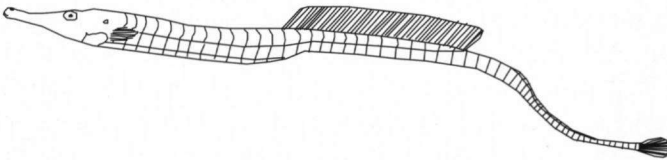
RICHARD REIJNDERS¹ & GUIDO KEIJL²

¹Gladiolenveld 24, 1901 LS Castricum

²Stephensonstraat 15/1, 1097 BA Amsterdam

During ringing activities in Castricum, Noord-Holland, on 10 January 1997, several hundred mature Nilsson's Pipefish Sygnathus rostellatus were regurgitated by 50 Common Gulls Larus canus. This has never happened before during the previous c. 18 years of gull ringing. A possible explanation for the massive occurrence is that the fish were stunned or killed by the cold winter weather, floated around at the surface and were therefore easy to catch by the gulls. This fish species will usually go unnoticed in stomach analysis of seabirds because their otoliths are minute.

Sinds de winter van 1978/1979 worden op de vinkenbaan in Castricum duizenden meeuwen, met name Kok-*Larus ridibundus* en Stormmeeuwen *L. canus*, met slag-netten gevangen. Dit lukt, met brood, alleen goed bij streng winterweer. Als het niet langdurig vriest zijn de meeuwen nooit massaal in brood geïnteresseerd. Als er eenmaal één meeuw, na lang aarzelen, de stoute schoenen heeft aangetrokken en begint te schrokken volgen er meerdere en kunnen er soms tientallen tegelijk worden gevangen. Eenmaal gevangen braken veel meeuwen in hun poging onder het net vandaan te komen hun laatst genoten maaltijd uit, meestal het nog in de krop aanwezige juist genuttigde brood maar ook wel restanten van eerdere

Figuur 1. Kleine Zeenaald Sygnathus rostellatus (G.O. Keijl).
 Figure 1. Nilsson's Pipefish.

maaltijden. De samenstelling hiervan is zeer divers: patat, stukken kip (meestal alleen de botjes), in tweeën gesneden platvisjes (oorzaak onbekend), stukken koek, enzovoort. Kortom, eigenlijk maar zelden natuurlijk voedsel. Bij streng winterweer, als de grond bevroren is, eten althans de door ons gevangen meeuwen vooral afval.

Op 9, 10 en 11 januari 1997 werden er ook weer meeuwen gevangen. Gedurende deze dagen bedroeg de temperatuur -3°C en was het geheel bewolkt. De eerste twee dagen kwam de wind uit ONO, kracht 4 B, op de elfde was de wind ZO 3 toenemend naar 5. Op deze drie dagen werden respectievelijk 49 meeuwen (46 Stormmeeuwen), 52 (alle Stormmeeuwen) en 36 (32 Stormmeeuwen) gevangen. Op alledrie de dagen werd een groot deel van de meeuwen midden op de dag (rond 12.00 uur) gevangen. Op 9 en 11 januari werd alleen wat brood en ander 'junkfood' (botjes, patat) uitgebraakt, maar op 10 januari bleek na het openleggen van het net de baan bezaaid te zijn met honderden Kleine Zeenaalden *Sygnathus rostellatus* van 10-15 cm (waaronder ook enkele tientallen mannetjes met broedbuidel). Ook lagen er enkele andere visjes, waaronder een Slakdolf *Liparis liparis*. Op 11 januari bleken na de eerste klap meeuwen (12.15 uur) bijna alle zeenaalden weer opgegeten te zijn.

De Kleine Zeenaald komt talrijk voor in de Nederlandse kustwateren en de Waddenzee, maar trekt bij koud weer in het najaar de Waddenzee uit om in de iets diepere kustwateren te overwinteren. Kleine Zeenaalden paaien in het voorjaar. Het blijft een raadsel waarom er alleen op 10 januari Kleine Zeenaalden werden gegeten en waarom we dit in andere jaren nooit hebben waargenomen. De enige goede verklaring voor het massaal optreden van deze visjes in Stormmeeuwvallen op 10 januari lijkt de volgende: om een of andere reden zijn ze 'en masse' verrast/bevangen geraakt door de kou en dood of verdoofd aan de oppervlakte komen drijven.

Het eten van Kleine Zeenaalden door Stormmeeuwen is opmerkelijk omdat in de literatuur over meeuwen deze in West-Europa talrijk voorkomende vis als voedsel alleen voor Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla* (Vauk & Jokele 1975) en Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus* (ongedetermineerde zeenaald; Cramp & Simmons 1983) wordt vermeld. Bij inwendig onderzoek aan dode zeevogels, vooral alkachtigen Alcidae en duikers Gaviidae in Nederland zijn tot dusverre nooit zeenaalden aangetroffen (mond. med. Mardik Leopold), mogelijk omdat deze vissen zeer kleine otolieten hebben, die in een vogelmaag moeilijk terug te vinden zijn.

Wij danken Mark Fonds van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee voor informatie over Kleine Zeenaalden.

Cramp S. & K.E.L. Simmons 1983. Handbook of the birds of the western Palearctic. Oxford University Press, New York.

Vauk G. & I. Jokele 1975. Vorkommen, Herkunft und Wintermahrung Helgoländer Dreizehenmöwen (*Rissa tridactyla*). Veröff. Inst. Meeresf. Bremerhaven 15: 69-77.